

Omawiane akta zachowały się w niezłym stanie. Są to przeważnie akta luźne, łączone i związane w paczki.

Inwentaryzacja była dość żmudna i przebiegała powoli, gdyż akta biskupstwa nie mają tytułów. Trzeba było studiować treść danej jednostki, aby określić jej zawartość.

Zinwentaryzowane akta przedstawiają dużą wartość naukową. Biskupi wrocławscy sprawowali władzę udzielnych książąt, mieszała się stale do polityki europejskiej, prowadząc przy tym politykę własną. Toteż w omawianych aktach znajdujemy interesujące materiały dotyczące europejskich zagadnień politycznych; również ciekawe są akta omawiające sprawy Polski, z którą interesy Śląska tak ściśle były związane.

Poza tym znajdziemy w aktach biskupstwa bogaty materiał do dziejów kultury obyczajowej: stroje, sprzęty, ogrody, służba domowa, zaopatrzenie kuchni itd., dalej spotykamy sprawy personalne duchowieństwa, nieco spraw budowlanych oraz zagadnień tyjących się regulacji Odry. Następnie znajdujemy sprawy finansowe: dziesięciny, opłaty, kolekty, rachunki biskupstwa, dalej sprawy administracyjne tyjące majątków ziemskich, urbarze, sprawy poddanych oraz liczne inne zagadnienia.

Oczywiście, że o pełni materiału dotyczącego dziejów archidiecezji wrocławskiej można mówić tylko łącznie z zasobami Archiwum Archidiecezjalnego.

Wanda Malewiczowa

ZASOBY ARCHIWALNE M. KŁODZKA W ARCHIWUM PAŃSTWOWYM WE WROCŁAWIU

Z końcem 1960 r. zakończono w Archiwum Państwowym we Wrocławiu porządkowanie i inwentaryzację zespołu „Magistrat m. Kłodzka“. Omawiane akta zwieziono w paru partiach kilka lat przedtem, z gmachu b. archiwum miejskiego przy ul. Czeskiej w Kłodzku oraz z biur magistratu kłodzkiego.

Poza aktami ściśle miejskimi do omawianego zespołu włączono w okresie międzywojennym i wcześniej akta dotyczące różnych miejscowości okolicznych, akta poszczególnych cechów miejskich, różne luźne pamiątki, wspomnienia, monografie, odpisy itp. Włączono też akta inspektoratów szkolnych, akta władz kościelnych, różnych fundacji, akta wojskowe, jak również dotyczące spraw twierdzy (niestety, te ostatnie zostały w większości zabrane w 1934 r. do tajnego archiwum berlińskiego w Dahlem) oraz inne zasoby archiwalne, dotyczące przeróżnych zagadnień.

W Archiwum Państwowym we Wrocławiu znalazło się *ca* 250 m. b. akt, pochodzących z archiwum miejskiego oraz z magistratu m. Kłodzka. Po uporządkowaniu, wyłączeniu druków i dokumentów oraz wybrakowaniu pozostały 6002 jednostki=133 m. b. Trudno jest określić, jaki procent akt kłodzkich się zachował, prawdopodobnie *ca* 85% akt, które w 1945 r. znajdowały się w archiwum oraz magistracie m. Kłodzka. Uporządkowane zasoby obejmują okres 600 lat, bo najstarsza księga miejska powstała najpóźniej w 1368 r., ale treścią sięga lat wcześniejszych, a najmłodsze akta pochodzą z lat 1944—1945.

Zasób aktowy Kłodzka, jak to zwykle bywa w starych miastach, jest bardzo skomplikowany, a nigdy dotąd nie był kompletnie uporządkowany ani zinwentaryzowany. Akta gromadziły się latami i wiekami, leżały na stosach, od czasu do czasu podnosił się alarm, że są w nieładzie, wtedy je porządkowano i spisywano, ale tylko fragmentami potrzebnymi do bieżącego urzędowania. Od czasu do czasu wybuchał w ratuszu pożar, część akt się spalała, część ginęła lub niszczała przechowywana w nieodpowiednich warunkach.

Akta kłodzkie są więc bardzo zniszczone i wymagają starannej konserwacji.

Praca nad omawianym zespołem była ciężka i trudna: teczki o nieczytelnych tytułach lub bez kart tytułowych, dużo rozsypu, różnorodne sygnatury lub ich brak zupełny. Duże trudności sprawiała też mylność sygnatur, np. często trafiały się wypadki, że przy sprawie zawartej w kilku lub kilkunastu tomach każdy tom nosił inną sygnaturę pochodzącą z innego okresu porządkowania, a niektóre tomy były w ogóle bez sygnatury.

Akta kłódzkie uporządkowano, dzieląc je na grupy obejmujące sprawy pokrewne treścią, przy czym kierowano się układem akt w dawnych inwentarzach archiwum miejskiego.

Obecny układ aktowy, który jednocześnie informuje nas, jakie zagadnienia objęte są przez poszczególne grupy akt, wygląda następująco:

1. Sprawy organizacyjne miasta i okolicznych miejscowości, zebrania Rady Miejskiej, uchwały, przywileje, wybory do ciał ustawodawczych i Rady Miejskiej, sprawy obywatelstwa miejskiego, sprawozdania i statystyki, sprawy polityczne i socjalne, organizacja pracy w zarządzie miasta, kancelarii, registraturze i w archiwum, wreszcie miscellanea.

2. Posiadłości ziemskie miasta i szpitali, folwarki, grunty, poddani, urbarze. Sprawy leśne i drzewne, polowania, rybołówstwo i wypasy. Posesje miejskie, zmiany ich granic oraz sprawy budowlane. Do grupy tej dołączono tawerny, których sprawy od dawna łączono z folwarkami.

3. Sprawy wodne i kanalizacyjne, mosty, tamy, fosi, kanały, groble i młyny. Sprawy powodzi oraz pożarów.

4. Drogi, ulice, bruki, oświetlenie. Komunikacja, łączność, poczta, telegraf, kolej i lotnictwo.

5. Przedsiębiorstwa miejskie: gazownia, elektrownia, cegielnia, rzeźnia, browar oraz sprawy wyszynku.

6. Rolnictwo, ogrodnictwo, hodowla, górnictwo, handel, targi, ceny i wagi.

7. Rzemiosło ogólnie, po tym zaś poszczególne cechy.

8. Fabryki, zakłady przemysłowe, sprawy robotników, ubezpieczenia, opieka społeczna, dobroczynność, fundacje i legaty.

9. Sprawy lecznictwa, sanitarne i szpitalne.

10. Sprawy podatkowe, rachunkowe i kasowe.

11. Sprawy młodzieżowe i szkolne.

12. Sprawy religijne i wyznaniowe.

13. Sprawy kulturalne i rozrywkowe. Teatry, widowiska, obchody, uroczystości, biblioteki, wydawnictwa, cenzura, archiwa i muzea.

14. Różne związki i organizacje.

15. Sprawy personalne ogólne oraz poszczególnych wyższych urzędników, rajców miejskich itd.

16. Sprawy policyjne, kontrola przybywających, więzienia, przestępstwa, sprawy obcych narodowości: Żydów, Cyganów. Sprawy sądowe i testamenty.

17. Sprawy wojenne i wojskowe, sprawy twierdzy.

18. Akta dotyczące urzędu stanu cywilnego oraz różne spisy ludności dla celów wojskowych, finansowych i kościelnych.

Miasto Kłodzko i cała Kotlina Kłodzka ma swoją bogatą literaturę i piękne tradycje licznych prac regionalnych; okres powojenny nie zmniejszył tych zainteresowań.

Archiwum Państwowe we Wrocławiu ma nadzieję, że ostateczne uporządkowanie kłódzkich zasobów archiwalnych zachęci naukowców śląskich do dalszych prac nad zagadnieniami tego uroczego miasta i pięknej ziemi o tak interesującej przeszłości historycznej, gospodarczej i socjalnej.